

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент”
по направление 2.1. Филология (общо и балканско езикознание и ареална
лингвистика), обявен в ДВ, бр. 9 от 02.02.2016 г.
с кандидат: главен асистент доктор Дарина Максимова Младенова – Михайлова

Единствен кандидат по обявения конкурс е д-р Дарина Максимова Младенова-Михайлова, главен асистент във Факултета по славянски филологии, Катедра по общо, индоевропейско и балканско езикознание. Д-р Дарина Младенова-Михайлова притежава магистърска степен по специалността българска филология от Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски”, придобита през 1990 г. Научната и образователна степен „доктор” получава през 1997 г. с дисертация на тема: „Балкански етнолингвистични успоредици из областта на народната астрономия“. Професионалния си стаж започва като проучвател в Института по балканистика при БАН. От ноември 2010 г. е асистент в Катедрата по общо, индоевропейско и балканско езикознание на Факултета по славянски филологии, а от ноември 2011 г. е главен асистент. Общият трудов стаж на кандидатката по специалността е почти 24 години.

В конкурса участва с една монография, един речник (в съавторство), шест студии, един електронен корпус (в съавторство), 21 статии (една от тях в съавторство). Значителна част от публикациите са на чужд език в международни издания. Те отразяват нейния интерес и изследователски капацитет в областта на българската диалектология, лингвистичната география и ареалната лингвистика, както и на българската и балканската етнолингвистика.

В процедурата д-р Д. Младенова представя публикуван хабилитационен труд „От лингвистична география към ареална лингвистика. Теория и практика на анализа на късни явления в българския език: названията на домата и патладжана“. Монографичното изследване се фокусира върху картите за две названия за растения (домат и патладжан), част от българския лингвогеографски пейзаж, за да представи множество подходи към тяхната интерпретация и очертае в дълбочина съвременната ареална конфигурация.

За разлика от доминиращото обобщаване в предходния опит на българските лингвогеографски трудове, при интерпретацията на ареалната картина, изследователският подход на Д. Младенова не игнорира нейната сложност, а напротив,

разглежда дублетните, синонимните и хетеронимните отношения, за да хвърли допълнителна светлина върху изграждането на наблюдаваната ареална конфигурация. За да очертае ареалната типология, тя съпоставя ареалната конфигурация за „домат” като цяло, т.е. ареала на отделен термин с другите подобни. За целта изработва множество допълнителни карти, на които данните от картата за „домат” се поставят в различен контекст или се променя оптиката в интерпретацията, като се засягат некартографирани явления и отношения, като дублетността, вътрешните отношения в семантичното поле ‘домат’ ~ ‘патладжан’. За да не бъде твърде свободна и условна, употребата на лингвистичните термини: дублети, конкуренция на названията и синоними, които са свързани с динамичната синхрония на една микросистема, е нужна повече информация за социолингвистичните обстоятелства, свързани с контактния сценарий на еднопосочното или многопосочно заемане на чуждите термини, за престижността на езика-източник или езика-посредник. „Птичийт поглед” върху срещата на „домата” и „патладжана” на Балканите показва, че патладжанът се е появил преди домата. Д. Младенова се опитва да установи пътищата на проникване на названията за „домат” и „патладжан”, тяхното взаимодействие на категориално и езиково равнище и проявява впечатляваща осведоменост. Затова ми е трудно да приема категоричността, с която отхвърля становището на Я. Шатковски, който причислява термина за „домат” – *mexlè* (*mixlè*, *mijlè*, *miǔlè*), както и ромското *tjùxlis*, към названията с вътрешна форма ‘ябълка’, което предполага връзка с гр. *μήλο* ‘ябълка’. Не виждам нищо неубедително в това обяснение при положение, че названията за „домат” в почти цяла Европа имат вътрешна форма „ябълка” (австрийски немски *paradeiser* <*paradeisapfel* ‘райска ябълка’; сръб. *парадајз*; унгарски *paradicsom*; чеш. *rajče*; хрв. *rajčica*; словен. *paradižnik*; пол. *pomidor*; укр. *помідор*; слов. *paradajka*; итал. *pomodoro*). Дори във френски, макар че първият зает термин е *tomate* (1598), през XVII и XVIII в. са в обращение названията *pomme d’amour* и *pomme dorée*. Младенова приема предложението на БЕР, който свързва тълкуването с осм. и тур. *mehle* ‘месо за котлети’. Известно е, че месестите и едрите домати са култивирани много по-късно.

Рефлексията си над ареалната конфигурация на названията за „патладжан” и „домат” и анализът на техните взаимоотношения, проследени на различни равнища, Дарина Младенова превръща в инструмент за интерпретиране на езиковите изменения, свързани със съдържанието на категориите, които тези названия материализират в езика. Анализът, който прави не е просто интерпретация на лингвогеографски данни.

Той е насочен към всяко от равнищата на известния семантичен триъгълник – реалиите, тяхната категоризация в съзнанието и езиковото им означаване, като по този начин се опитва да стигне до заключения от по-висш когнитивен порядък. Особено интересни са и схемите, в които представя заключенията от анализа на различни нива. Те представляват готови модели за съпоставка в балкански или общоевропейски план (например Схема № 15. Етапи в категориалното и терминологическото развитие на домата и патладжана в зоната на аналогия и в зоната на изравняване на Балканите).

Монографията на д-р Дарина Младенова-Михайлова е несъмнен принос в българската ареална лингвистика. Това е зрял труд, който предлага нови оригинални подходи в интерпретацията на лингвогеографските данни като път към убедителни заключения от типологичен характер и внася собствен нов шрих в характеристиката на макрочленението Север // Юг, чийто северен ареал обикновено се характеризира с иновационното явление, а южният – с архаичното.

Д. Младенова инвестира своя научен капацитет и знания в областта на диалектологията и лингвистичната география при изработването на първият том на фундаменталния „Идеографски диалектен речник на българския език“ (речниковите статии от *впрегатен* до *вятърничав*) – един уникален по своя характер лексикографски труд, изграден на идеографски принцип, който дава възможност за ономаσιологични, лингвогеографски, етнолингвистични, сравнителни и съпоставителни проучвания. Мога само да изразя надеждата, че Д. Младенова ще работи с още повече ентузиазъм за финализиране на работата по този изключително стойностен проект.

Трябва да бъде оценено по достойнство участието на д-р Д. Младенова в създаването на електронния корпус на българските говори в Румъния „Отвъддунавски електронен корпус. Допълнение към „Българските говори в Румъния от Максим Младенов“ // Transdanubian Electronic Corpus. Supplement to „Bulgarian Dialects in Romania“ by Maxim Mladenov“ – колективен труд, в който са публикувани в транскрипция и като аудиозапис диалектните записи, направени сред българите в Румъния през 60-те и 70-те години на XX век от група български и румънски диалектолози, върху които се базира трудът на Максим Младенов върху българските говори в Румъния. Този корпус е особено ценен документ за вече изчезнали или изчезващи български говори.

Фокусирани в областта на лингвистичната география и ареалната лингвистика са студиите и статиите на Д. Младенова, които представя в конкурса. В студията „Към въпроса за локализацията на отвъддунавския мизийски говор по езикови данни“ . се

опитва да идентифицира с кои говори от метрополията са свързани диалектите на откъддунавските българи, изработвайки квалитативно-квантитативните карти въз основа на малък брой особености. Продължение на тази студия е статията „Български преселнически говори и историческа лингвистична география“, която представлява интересен проект за атлас, който съпоставя откъддунавските говори с говорите от метрополията.

Статиите и студиите на Д. Младенова: „Грамматикализация глагола **ХОТЪТИ** в българских диалектах в свете ареальной лингвистики; „**Облак** 'небе' – характерна семантична особеност в някои родопски говори“; „За наследниците на стб. **ГРЪСТЬ** в съвременните български говори“; „Die Nord-Südgliederung des bulgarischen Sprachraums und die rumänische Sprache“; „Българските диалектни названия за 'човка'“; „Към въпроса за относителната хронология на западно-източното деление на българските говори“ и др. представят д-р Младенова като талантлив изследовател със свой облик и значимо научно присъствие.

Въз основа на качествата на Д. Младенова като висококвалифициран учен и преподавател, на научните и $\mathcal{U}$ приноси като оригинален и модерен учен със свой глас и място в българската лингвистична наука, на стойностната и $\mathcal{U}$ научна продукция, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди на гл. асистент д-р Дарина Максимова Младенова-Михайлова академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология (общо и балканско езикознание и ареална лингвистика).

Доц. д-р Неда Мутафчиева

15.06.2016 г

София